

מערב "ל" נעונו

ל שבוע דיברנו אל העולם הערבי בשתי שפות: בשפת החבר ובשפת המילים. בשפה הראשונה דיברנו דברים ברורים מאד. בשפה השנייה גימגמנו. התוצאה מונחת עתה לפנינו: שינינו את המפה הגיאוגרפית של המרחב. לא שינינו את מפתו המדינית.

★ ★ ★

ל ישגי החרב הישראלית הם כה פנטסטיים, עד ה כי אין מוחנו מסוגל לתפוס את מלוא היקפם. עזה, תעלת סואץ, שארם-אל-שייך, שכם, חברון, יריחו, הכוחל המערבי, מערת המכפלה, הרמה הסורית. כל אחד מאלה היה מספיק כדי להוות לבדו שיא בחיינו — גורם להתרוממות-הרוח למשך עשור שנים. כולם יחד מצטרפים למסע-נצחון, שמעטים דוגמתו.

★ ★ ★

ל רגע אחד היה נדמה, אחרי כל אלה, כי לנצחונות הצבאיים יצטרף נצחון מדיני אדיר: הפלתו של גמאל עבדאל-נאצר. כאשר הודיע קול ישראל להמוני ישראל כי נשיא מצרים התפטר, תוך הודאה בתבוסתו, הם נשמרו לרחחה. הכל הבינו: זהו הנצחון האמיתי, הפרי הפוליטי של הנצחון הצבאי. אולם עבדאל-נאצר לא נפל. להיפך.

★ ★ ★

הוא יצא מן המבחן מחוזק יותר. גם המלך חוסיין, שהתגבש עתה כאויב מושבע של ישראל, לא נפל. גם ממשלת אל-בעת, זו הממחישה את השינאה האיומה ביותר לישראל, לא נפלה. הם לא נפלו. הם גם לא שינו את הטון. אחרי שבוע של נצחונות מפוארים בשדה-הקרב, שוב מהדהדים על גליהאחר הקריאות לא-יהשלמה עם ישראל, ומתחרות ביניהן הסיסמות הקוראות למלחמת-נצח. במערכה הצבאית ניצחנו. במערכה על נפש עמי המרחב — נכשלנו.

★ ★ ★

ל נצחון הצבאי לא נפל מן השמים. הוא לא הוגש לנו על מגש של כסף. הרבה מאד גורמים השתלבו בהשגת נצחון זה — אחזות העם, המוראל של הצבא, העליונות הטכנולוגית של האדם הישראלי, ועוד ועוד. על כך אין צורך להרבות מילים. אך יש צורך להזכיר בפירוט את אשר יודעים כולנו: שנצחון זה לא היה אפשרי ללא המטה הכללי של צבא ההגנה לישראל.

לולא עמלו אלפי קצינים, כמשך שנים ארוי כות, לקראת האפשרות של מלחמה זו — לא היינו מנצחים בה כפי שניצחנו.

מישהו הכין תוכניות לכל מיקרה. מישהו דאג לגיבוש הדוקטרינות. מישהו החליט מהו הצידוד הדרוש וכיצד להשיגו. מישהו אסף את הידיעות.

בקיצור: מה שהוכרע תוך ימים, תוך שעות, ולפעמים תוך דקות, היווה רק את השיא של עבודת-הכנה ממושכת, מקצועית, סבלנית, אפורה.

גם כושר-האיתור המופלא של צה"ל — התכונה העיקרית של צבאנו — לא היה עומד לו, לולא תשתית איתנה זו של תכנון ואירגון.

★ ★ ★

ל אם דבר דומה לזה — ובכלל סוס-דבר — לא היה קיים במישור השני, מישור המאבק המדיני-נפשי-תעמולתי.

איש לא התכוון לכך מעולם. שום צוות מקצועי לא הכין תוכניות במשך שנים. שום צוות מקצועי אינו קיים ככלל.

כשפרצה המלחמה, כשכל מילה בשידורינו הערביים היתה שקולה כנגד תותחים וטאנקים, לא היה שום דבר מוכן. נעשו נסיונות של איתורים. אך לאלה לא היה שום תשתית של מחשבה מוקדמת.

כתוצאה מכך נגררנו לרמה הנמוכה ביותר של מלחמה פסיכולוגית — אותה רמה שרדיו קאהיר פעל בה נגדנו. השמענו דברי רהב. איימנו. העלבנו. שפכנו שמן על מדורות השינאה שליבו אויבינו.

בשעה שכל צופה-טלביזיה ישראלי יכול היה לראות את מאות אלפי תושבי קאהיר, מפגינים ברחובות למען החזרת עבדאל-נאצר לשלטון, באורגיה של התלהבות היסטורית, קרא בית-השידור הישראלי לתושבי קאהיר לתלות את עבד אל-נאצר ברגליו, כפי שעשו האיטלקים למוסוליני. האנשים שעסקו במלאכה — בודאי היה רצונם טוב.

גבולות צה"ל 11.6.67

מפת "דה" — "העולם הזה"

בחדאי השתדלו כמיטב יכולתם. הם ניסו לאלתר, ורמתם המקצועית השתפרה תוך ימים מעטים באופן ניכר. אולם לא היה לזה כל ערך. דיברנו אל אוני המרחב — אך לא אל ליבו. לא אמרנו דבר, כי לא היה לנו דבר לאמר.

★ ★ ★

ל די להשפיע על המונים, כדי לשנות את מצב-הרוח של עמים תוך כדי מלחמה, כדי לנצל שעת-כיושר של משבר נפשי עמוק — לא די במלחמה פסיכולוגית. כשאתה משפיל ומעליב אדם, אינך יכול להשפיע עליו.

השבוע אפשר היה, כך אני מאמין, במערי כולת התבוסה הצבאית של אויבינו, לגרום למהפכה עמוקה בתודעת העמים הערביים.

אך לכך היה צורך בתנאי אחד חיוני: חזון חיובי.

לא די היה להגיד: השלימו עם קיומנו! הפסיקו להתנכל לנו! הפסיקו להאמין למנהיגים! כי למנהיגים אלה יש חזון ברור מאד, תבנית מגובשת של פני המרחב. מרחב בלעדיו.

כדי לשבור תבנית זו, היה צורך להעמיד לעיני ההמונים הערביים תבנית אחרת — דמותו של המרחב כפי שיכול היה להיות, כפי שאנחנו רוצים שיהיה.

תבנית זו היתה צריכה להתחשב ברגשות הערביים, בשאיפותיהם החיוביות, בעניינים הלאומיים המקודשים עליהם.

לא כאן המקום לפרש מה יכול היה להיות טיבה של תבנית כזאת. יכולות להיות הצעות שונות — ואיני מתעקש לטעון, כרגע, כי התבנית שאני דוגל בה היא היחידה האפשרית.

מה שחשוב לציין הוא: לא היתה בכלל שום תבנית כזאת. לא הצגנו שום חזון — זולת הכניעה המבישה. לא הגדרנו שום מטרת-מלחמה (או מטרת-שלום) שיכלה לרכוש לבנות, לעורר מחשבה חדשה.

זה היה מחדל הרפני — והוא מנע מאיתנו השביע את היכולת לחולל מהפכה במרחב.

★ ★ ★

ל חדל זה לא היה מיקרי. יש לו מקורות מדיניים ונפשיים. אך יש לו גם מקור פשוט הרבה יותר: אי-אפשר היה לעשות דבר, כי לא היה מי שיעשה דבר.

לפני עשר שנים ומעלה תבענו, במדור זה, להקים מייד "מטכ"ל לבן" — מעין מפקדה מקצועית לתיכנון ולביצוע מיבצעי-שלום בשעות-כיושר. אף הצענו להפכו למיניסטריון עצמאי.

הצענו לכנס במוסד זה מאות מומחים — מומחים לארצות-המרחב, מומחים לפסיכולוגיה, מומחים לתעמולה, מומחים מדיניים ואחרים — כתשתית לפעולה במישור זה. לא במיקרה קראתי לו בשם "מטכ"ל" — כי אכן היה צריך לפעול כמטכ"ל — לאסוף ידיעות, לגבש תמונה והערכה של הכוחות, להכין תוכניות אלטרנטיביות לשעות-כיושר שונות, לגבש מכשירים גלויים וחשאיים לביצוע.

ההצעה לא נתקבלה. לכן נכנסנו למלחמה זו, על כל האפשרויות העצומות הגלומות בנצחון נותינו הצבאיים — תוך ודאות גמורה שלא נעשה דבר, ולא נוכל לעשות דבר, כדי להשפיע על נפשם ותגובותיהם של עמי ערב.

שר-החוץ האחראי באופן פורמלי, היה עכוכ — כמובן — בגיזרה אחרת לגמרי של מאבקנו.

★ ★ ★

ל ין לי שום חשק לנהל כרגע זה מישק של "אמרת ליכם". השעה דוחקת, והדברים גורליים מדי. אני רוצה להציע כי עכשיו יוקם מוסד כזה — מיד.

ערב פרוץ הקרבות הרכיב ראש-הממשלה מועצה עליונה לענייני בטחון, בה כינס את מיטב המומחים לעניינים צבאיים, כגון ידיו, דיון, אלון ורביץ.

עתה, משנגמרה המלחמה ונכנסים אנחנו למערכה המכרעת על השלום, יש צורך להרי כיב מועצה עליונה לענייני שלום.

לא חשוב השם. לא חשוב המעמד הרשמי. חשוב כי צוות מומחים בדרג עליון ייגש מייד לגיבוש הצעות ממשיות להצעות-שלום ולמיבצעי-שלום — לא כדי לעשות רושם על האמריקאים והרוסים, אלא כדי להשפיע במי שרין על מיליון וחצי הערבים המצויים עתה תחת דגלנו, ומאה מיליון הערבים שמעבר לקו הפסקת-האש.

איני יודע אם הממשלה המורחבת — שהוכללו בה כל הכוחות האמונים על מחשבה צבאית ומלחמתית, אך לא שום כוח האמון על מחשבה מרחבית — תהיה מסוגלת להרים מיבצע גדול ונועז, לתפיסת שעת-הכיושר הנוכחית. אך הייתי רוצה שלפחות יוכאז לפנייה תוכניות של ממש, תוכניות מעשיות ומפורי טות, המבוססות על האפשרויות הריאליות של המצב החדש.

★ ★ ★

ל ואה אני בעיני סכנה נוראה — שתוך כמה חודשים נכזבו את פרי הנצחונות ההיסטוריים האלה, ללא תועלת חשובה כלשהי, זולת הגברת כוח-ההרתעה של צה"ל. החיילים עשו את שלהם. עכשיו הגיע תור המדינאים. החיילים לא פעלו ללא מכשירים. המדינאים לא יוכלו לפעול ללא כלים.

הכלי הדרוש כרגע זה: מועצה לאומית לבעיות השלום, בדרג עליון.

★ ★ ★

ל זאה אני בעיני סכנה נוראה — שתוך כמה חודשים נכזבו את פרי הנצחונות ההיסטוריים האלה, ללא תועלת חשובה כלשהי, זולת הגברת כוח-ההרתעה של צה"ל. החיילים עשו את שלהם. עכשיו הגיע תור המדינאים. החיילים לא פעלו ללא מכשירים. המדינאים לא יוכלו לפעול ללא כלים.

הכלי הדרוש כרגע זה: מועצה לאומית לבעיות השלום, בדרג עליון.